

A HIT ISTEN AJÁNDÉKA

Ef 2,8

Háromszázkilencvenöt esztendeje annak, hogy Dávid Ferenc, az unitárius egyház megalapítója meghalt. Halála évfordulója alkalmából gondolatban jeltelen sírjára egypár őszi virágot helyezünk, és idézzük magunkban prófétai életét, eredményes munkásságát. Istennek pedig hálát adunk, hogy megáldotta őt apostoli lélekkel, tiszta és erős hittel, világos értelemmel, nagy-nagy emberszeretettel és törhetetlen akaraterevével. Hiszen Dávid Ferenc apostoli munkásságának köszönhetjük anyaszent-egyházunkat; de mindenki hálás lehet neki a vallásszabadság törvényéért, melyet a világon először az ő kezdeményezésére mondott ki a tordai országgyűlés 1568-ban.

Elmondom a törvény szövegét szó szerint:

— Urunk őfelsége mint ennekelőtte való gyűléseibe országával közönséggel az religio dolgában végzött, azonképpen mostan ez jelenvaló gyűlése azont erősíti, tudniillik, hogy mindön helyökön a prédikátorok az evangáliumot prédikálják, hirdessék, ki-ki az ő értelme szerént és a község, ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse, az ű lelke azon meg nem nyugodván, de olyan prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő nékie tetszik, azért pedig senki a superintendensek közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bántsa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az elébbi konstitutiók szerént és nem engedtetik ez senkinek, hogy senki fogsággal, vagy helyéből való priválással fenyögössön az tanításért, mert:

A HIT ISTEN AJÁNDÉKA!

ez hallásból lészön, mely hallás Isten igéje által vagyon. —

Ez a határozat Dávid Ferenc szemei előtt született, és az ő lelkében fogamzott meg. Ennek a határozatnak alapján szerveződött meg hazánkban az unitárius egyház.

Négyszázhat éves szöveg... Alig értjük régies, hivatalos nyelvét... De tisztelettel hajlunk meg előtte, mint a frigyláda kőtablái előtt, melynek még a betűit sem ismerjük, mégis tudjuk, hogy az írás rajta Szentírás, isteni törvény, boldogulásunk útja, Isten országának alapja.

Négyszázhat éves szöveg. Ennyi idő alatt sokat változott nyelvünk. Ma alig lehet kívülről megtanulni. Mégis érdemes megtanulni. Mert Isten drága pénze ez nekünk. Kicsendül belőle nemes csengéssel, hogy a vallásszabadság alapja ez a vallási igazság: „A hit Isten ajándéka!”

Ezt az igazságot felismerni, bizonyosságot tenni róla, diadalra vinni és a vallásszabadságot biztosítani vele volt Dávid Ferenc életcélja, hivatása. Halála emléktünetepén tekintsük mi is a hitet Isten születési ajándékának az ember számára!

A hittel Isten ajándékozza meg az ő ember-gyermekét akkor, mikor a világra jó. A hit származásunk egyik ragyogó bizonyossága. Ha kérdeznék tőlünk: „Miért mondjuk, hogy az ember Istennek legnemesebb teremtménye a földön?” — azonnal felelünk: „Azért mondjuk, hogy az ember Istennek legnemesebb teremtménye a földön, mert meg van áldva hittel, okos értelemmel, szabad akarattal és lelkiismerettel.” Íme, az Isten kiemeli az embert a teremtés többi formái közül a hit ajándéka által is. — Mint ahogy az arany a fémek családjában nemes fém, mint ahogy a rózsza nemes virág a virágok családjában, mint ahogy a búza nemes termény a magvak világában, úgy az ember is nemes teremtménye az Istennek, mert tud hinni, értelmesen gondolkodni, lelkiismeretesen élni, szeretni, remélni, szabadon követni az igazat, jót és szépet.

Születési jogától fosztották meg az emberiséget, mikor elvették lelkiismereti szabadságát. Mintha a világosságtól zárták volna el a világot az inkvizitorok, mikor a dogmák sötét börtönébe zárták a hitet! Ezért is nevezték ezt a hosszú korszakot „sötét középkornak”.

Isten ajándékát adták ezért vissza, mikor helyreállították a vallásszabadságot! Emberileg teljesen megérhető a reformáció eszmevilága, mellyel forrongásba hozta a lelkeket. Szent forradalom rázta meg a világot, hogy lezárjon egy halálraitélt kort és felnyissa a történelem kapuit a szabad gondolkodás előtt a vallás dolgaiban is. Mert a hit nem lehet kényszerzubbony, melyet reakényszeríthetnek valakire, sem neszuszing, mely az életet belénk fojtsa, hanem a hit Isten ajándéka! A hit nem is kész gabona, mivel csak egyszerűen megtölthetik a lelkeket, hanem a hit Isten ajándéka! Olyan, mint a csíra, a szívbe rejtett csíra; belőlünk kell hogy kinőjön. Úgy nyerjük, mint a szentlelket. Isten emberteremtő lehetével rejti belénk (amint ezt meglátta az ember már a világ teremtéséről alkotott ősrégi felfogásában is). Pró-

létük, apostolok, reformátorok, prédikátorok e szent csíra öntözői, ápolói és ébresztői, de nem diktátorai a lelkeknek.

Az Isten hat a mi világunkra, S ez a hatás a hit kiindulópontja. A hit tehát Istentől indul el, megajándékozva vele az embert. Ennek a hitnek fele kell ébrednie. Ha ez az ébredés bekövetkezik, kialakul a vallásunk. Így hát a hit nemcsak megeleveníti a vallást, hanem lehetségessé is teszi azt (Dr. Varga Béla).

Hallani kell Istenről, hogy ráeszméljünk, mivel ajándékozott meg. Ezért van a tordai országgyűlés határozatában ez az apostoli megállapítás is: „...ez hallásból lesz, mely hallás Isten ígéje által legyen.”

A prédikátorok hívják elő Isten képét legjobb meggyőződésük szerint, lelkiismeretük szavára hallgatva, minden kényszer nélkül! A prédikátorok munkája: ki-tejezni a hitet, vallással formálni azt a hívő emberben, és ezt csak szabadon lehet megtenni. Mert a vallás csak akkor tud Istenhez emelni, megnyugvást adni, boldogítani, ha meggyőződésünkkel megegyezik; a prédikátor a maga hivatását csak akkor töltheti be, ha hiszi is, amit hirdet.

Igaz, Dávid Ferenc elítélésének oka éppen az volt, hogy azt hirdette, amit hitt! De a nalhatatlanok közé is ezáltal jutott! Mindig szem előtt tartotta azt, hogy a hit Isten ajándéka, és hogy úgy kell szólnia Isten ígését, hogy az minden szívhez eljusson, mindenki hitét feléressze, megerősítse, élő valósággá, drága kincsé tegye. Így jutott vissza Jézus hitéhez: az egyisten hitéhez! Így vezette erre a vallásos meggyőződésre követőit is. Ebben a vallásos meggyőződésben aztán az a legértékesebb, s egyben legemberibb, hogy megegyezik az okos értelemmel, helyet biztosít a szabad akaratnak és a lelkiismeretnek is; azaz Isten minden ajándéka egymás mellé kerül Isten élő templomában, az emberi lélekben.

Dávid Ferenc vallásos célkitűzését azzal tudta megvalósítani, hogy felszabadította magát minden megkötöttség alól, ami lelkiismeretere nehezedett volna. Ennek érdekében sokszor lemondott földi előnyökről, hatalomról, könnyű sikerekről; ennek érdekében két tekintélyt biztosító püspöki pálcát is eldobott magától, mikor felismerte, hogy azok Isten igaz ismeretének a megvallásában akadályozzák. — Eszentül meg volt győződve arról is, hogy ha mindenki szabadon hirdetheti hitét, csak a tiszta jézusi kereszténységet fogja hirdetni. Ezért szorgalmazta, hogy iktassák törvénybe a vallásszabadságot.

A visszanyert vallásszabadsággal emberségünket nyertük vissza.

Mihelyt jogunk lett a hithez, újra a teremtes koronája lettünk.

Teremtes koronája! Ez a nemesi rang nemcsak megkülönböztet a többi teremtményektől, hanem magasabbrendű életet is követel tőlünk. Szent hivatása a vallásos embernek megismernie Istent! Ez a megismerés pedig kötelez arra, hogy Isten akaratát keressük, annak engedelmeskedjünk s aszerint eljünk!

Ez a megismerés pedig a hit által lehetséges.

A hit által, a hitben Isten a maga arcát rejtette belénk.

Látom itt magam előtt azt a gyermeket, kit a szülők gazdag útravalóval látnak el az életbe indulás alkalmával. A batyujába aztán fényképet is elrejtik. Ez a fénykép maradandóbb lesz minden útravalónál. Az élelem, a pénz hamar eltögy. De a kép ott marad vigasznak, bátorításnak, figyelmeztetőnek a jóra, a becsületre, szorgalomra, emberségre. Ahogy távolodik időben és térben az otthontól, annál jobban kívánja látni szüleit, annál jobban szeretné visszaidézni szeretetteljes tekintetüket, gondoskodó, útbaigazító szavaikat. Mert a gyermeknek kell a szülei szeretet, még na a saját lábán jár is, meg ha rég felnőtt ember lett is belőle! Jó ilyenkor elővenni a fényképet, megnézni, megsimogatni s talán egy könnycseppet is ejteni rá és elstogni áhítattal: Edesapám! Edesanyám!

Igy vagyunk a hit ajándékával is!

Dávid Ferenc emlékünnepeén köszönjük meg Isten szent ajándékát, és gondolkunk hálás tisztelettel Dávid Ferencre, hogy számunkra szabadabbá tette a vallásos gondolkozást és országgyűlési határozatban is öntudatosította azt a szent igazságot, hogy:

A HIT ISTEN AJÁNDÉKA!

„Ajándékát az Istennek, / Drága jelét kegyelmének / Háláljuk meg, köszönjük meg / Keresztények, jertek!” Ámen.

NYITRAI MÓZES

A KARÁCSONYI ÖRÖM

Lk 2,11

A karácsony az örömszerzés legszebb ünnepe. Amikor karácsony estéjén kigyúlnak a zöldellő fenyőökön a gyertyák, mindannyiunk arcán is felragyog az ajándékozás felett érzett csodálatos öröm szépsége. Mert ezen az estén, karácsony szent estéjén, minden ember örömet óhajt szerezni szeretteinek és felebarátjának. Még a legszegényebb ember is a karácsonyfa alá rejtí szerény ajándékát, mert tudja és érzi, hogy karácsony a legszentebb alkalom, amikor igazi örömet tudunk szerezni családjunknak, gyermekeinknek és barátainknak.

Amint napfény, világosság, éltető meleg nélkül nem tudjuk az életet elképzelni, hasonlóképpen igazi keresztény élet sem képzelhető el öröm nélkül. S ha valamilyen — úgy karácsony ünnepén minden keresztény ember felteszi a kérdést: milyen, mekkora örömet hozott ez az ünnep számunkra, milyen, mekkora örömmel szépitettük meg az emberiség életét bár egy órára, egy napra — ezen a napon.

A felolvasott égi üzenetben is arról van szó, hogy a sötétségben, a félelemben, a szomorúságban élők felé felhangzott a karácsonyi evangélium: „Hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz.”

Ha fellapozzuk a Bibliát, a Jézus születését megelőző vagy az azokat követő napokról valami meghatározó, bensőséges örömet olvashatunk. Mint márványt az eresz, úgy szövi át ezeket az eseményeket az öröm aranylószálaival az a boldogság, hogy olyan ajándék adatik az emberiség számára, mely az egész népnek öröme lesz.

Említsünk meg ezekből az eseményekből néhányat:

— Mária nyugtalan szívvel várja születendő gyermekét, mert otthonukat idegen elnyomók tartják félelemben és rettegésben. Aztán felkeresi Erzsébetet, aki azt mondja Máriának: „Áldott vagy te az asszonyok között.” — Mária aggódó édesanyjai szíve megnyugszik, s útban hazafelé a leírás szerint a kis magzat *örvendéssel* kezde repesni a szíve alatt. Hazaérve leborul Isten előtt, és így imádkozik: „Magasztalja az én lelkem az Urat és *örvendez* az én lelkem az én megtartó Istenemben” (Lk 1,46—47).

— A három királyok és a pásztorok milyen nagy örömmel vitték ajándékaikat a betlehemi jászolhoz, és hazatértükben *örvendezve* dicsőítik és dicsérik Istent, mindazok felől, amiket hallottak és láttak, amint nékik megmondott (Lk 2,20).

— Es milyen lelki öröm tölthette be az agg, őszhajú Simeont, akiről a Biblia ezt jegyezte fel: „Akkor ő karjaiba vevé őt, és áldá az Istent, és monda: Mostan bocsásd el, Uram, a te szolgádat, a te beszéded szerint békességben, mert látták az én szemeim a te üdvösségedet” (Lk 2,28—30).

Ime, keresztény testvéreim, a félelem, a szomorúság, a rettegés eloszlanak, és az első karácsonyt a mennyei Istentől jövő öröm fénye, melege szépit meg még akkor is, ha a kised szegényes istállóban hozta el a világ számára ezt az örömet.

A gondviselő Isten a bölcsőben szendergő kisedben olyan ajándékot ad a világnak, hogy a mennyei áldás nyomán öröm, boldogság és megnyugvás költözött Mária, a három királyok, a pásztorok, az öreg Simeon lelkébe és szívébe. Ezt az örömet fejezi ki a két évezred óta felhangzó karácsonyi himnusz: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát” (Lk 2,14.) Ezért mondjuk azóta is, hogy karácsony az örömszerzés igazi, áldott ünnepe és egyetlen alkalmá.

Ha Isten teremtetői munkáját nézzük, ajándékai között, melyekkel életünket megáldotta, nehéz rangsort felállítani.

Egyszer — a monda szerint — Jézus a kéklő Genezáreti-tó partján pihent tanítványával. Amíg ő szemeit lehunyva tartotta, a tanítványok vitába bocsátkoztak afelől, hogy mi a legértékesebb, a legdrágább ajándék számukra, amit Istentől kaptak, vagy amihez földi útkon, kenyérszerzésük által eljutottak.

Az egyik tanítvány a napfényre esküdött, mert a nap érleli az aranylós kalászt áldott, meleg kenyérré.

A másik tanítvány a csillogó aranyat vélte a legértékesebbnek, mert sem idő, sem rozsdá nem árthat az aranyknak.

Volt tanítvány, aki az emberek feletti hatalomra vágyott, mert általa lábai alá tudja hajtani, ha kell, az egész világot; — s volt ismét köztük olyan, aki a csillogó ezüstben, pénzben vélte lelki örömét megtalálni, mivel szerinte a vagyon az egyetlen forrása az ember boldogságának és örömének.

Jézus nem aludt, hanem figyelmesen hallgatta a tanítványok vitaközését, aztán így szólt hozzájuk: A csodálatosan szép vetést, ó, hányszor veri el a jég és semmisíti